

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2003/18
Karar Sayısı : 2004/88
Karar Günü : 24.6.2004
Resmi Gazete Tarih-Sayısı : 20.2.2007-26440

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Çorum İş Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 17.7.1964 günlü, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun geçici 81. maddesinin birinci fıkrasının 23.5.2002 günlü, 4759 sayılı Kanun'un 3. maddesiyle yeniden düzenlenen (B) bendinin Anayasa'nın 2., 5., 10. ve 60. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Emekli olma isteminin reddine ilişkin işleme karşı açılan davada, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu savını ciddi bulan Mahkeme iptali için başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

17.7.1964 günlü, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun geçici 81. maddesinin birinci fıkrasının 23.5.2002 günlü, 4759 sayılı Kanun'un 3. maddesiyle yeniden düzenlenen itiraz konusu (B) bendi şöyledir :

“B) 23.5.2002 tarihinde;

a) (A) bendi kapsamında olanlar hariç sigortalılık süresi 18 (dahil) yıldan fazla olan kadınlar 20 yıllık sigortalılık süresini ve 40 yaşını doldurmaları, sigortalılık süresi 23 yıldan (dahil) fazla olan erkekler 25 yıllık sigortalılık süresini “**ve 44 yaşını**” doldurmaları ve en az 5000 gün,

b) Sigortalılık süresi 17 (dahil) yıldan fazla, 18 yıldan az olan kadınlar 20 yıllık sigortalılık süresini ve 41 yaşını doldurmaları, sigortalılık süresi 21 yıl 6 ay (dahil) dan fazla, 23 yıldan az olan erkekler 25 yıllık sigortalılık süresini ve 45 yaşını doldurmaları ve en az 5000 gün,

c) Sigortalılık süresi 16 (dahil) yıldan fazla, 17 yıldan az olan kadınlar 20 yıllık sigortalılık süresini ve 42 yaşını doldurmaları, sigortalılık süresi 20 yıl (dahil) dan fazla, 21 yıl 6 aydan az olan erkekler 25 yıllık sigortalılık süresini ve 46 yaşını doldurmaları ve en az 5075 gün,

d) Sigortalılık süresi 15 (dahil) yıldan fazla, 16 yıldan az olan kadınlar 20 yıllık sigortalılık süresini ve 43 yaşını doldurmaları, sigortalılık süresi 18 yıl 6 ay (dahil) dan fazla,

20 yıldan az olan erkekler 25 yıllık sigortalılık süresini ve 47 yaşını doldurmaları ve en az 5150 gün,

e) Sigortalılık süresi 14 (dahil) yıldan fazla, 15 yıldan az olan kadınlar 20 yıllık sigortalılık süresini ve 44 yaşını doldurmaları, sigortalılık süresi 17 yıl (dahil) dan fazla, 18 yıl 6 aydan az olan erkekler 25 yıllık sigortalılık süresini ve 48 yaşını doldurmaları ve en az 5225 gün,

f) Sigortalılık süresi 13 (dahil) yıldan fazla, 14 yıldan az olan kadınlar 20 yıllık sigortalılık süresini ve 45 yaşını doldurmaları, sigortalılık süresi 15 yıl 6 ay (dahil) dan fazla, 17 yıldan az olan erkekler 25 yıllık sigortalılık süresini ve 49 yaşını doldurmaları ve en az 5300 gün,

g) Sigortalılık süresi 12 (dahil) yıldan fazla, 13 yıldan az olan kadınlar 20 yıllık sigortalılık süresini ve 46 yaşını doldurmaları, sigortalılık süresi 14 (dahil) yıldan fazla, 15 yıl 6 aydan az olan erkekler 25 yıllık sigortalılık süresini ve 50 yaşını doldurmaları ve en az 5375 gün,

h) Sigortalılık süresi 11 (dahil) yıldan fazla, 12 yıldan az olan kadınlar 20 yıllık sigortalılık süresini ve 47 yaşını doldurmaları, sigortalılık süresi 12 yıl 6 ay (dahil) dan fazla, 14 yıldan az olan erkekler 25 yıllık sigortalılık süresini ve 51 yaşını doldurmaları ve en az 5450 gün,

ı) Sigortalılık süresi 10 (dahil) yıldan fazla, 11 yıldan az olan kadınlar 20 yıllık sigortalılık süresini ve 48 yaşını doldurmaları, sigortalılık süresi 11 (dahil) yıldan fazla, 12 yıl 6 aydan az olan erkekler 25 yıllık sigortalılık süresini ve 52 yaşını doldurmaları ve en az 5525 gün,

j) Sigortalılık süresi 9 (dahil) yıldan fazla, 10 yıldan az olan kadınlar 20 yıllık sigortalılık süresini ve 49 yaşını doldurmaları, sigortalılık süresi 9 yıl 6 ay (dahil) dan fazla, 11 yıldan az olan erkekler 25 yıllık sigortalılık süresini ve 53 yaşını doldurmaları ve en az 5600 gün,

k) Sigortalılık süresi 8 (dahil) yıldan fazla, 9 yıldan az olan kadınlar 20 yıllık sigortalılık süresini ve 50 yaşını doldurmaları, sigortalılık süresi 8 (dahil) yıldan fazla, 9 yıl 6 aydan az olan erkekler 25 yıllık sigortalılık süresini ve 54 yaşını doldurmaları ve en az 5675 gün,

l) Sigortalılık süresi 7 (dahil) yıldan fazla, 8 yıldan az olan kadınlar 20 yıllık sigortalılık süresini ve 51 yaşını doldurmaları, sigortalılık süresi 6 yıl 6 ay (dahil) dan fazla, 8 yıldan az olan erkekler 25 yıllık sigortalılık süresini ve 55 yaşını doldurmaları ve en az 5750 gün,

m) Sigortalılık süresi 6 (dahil) yıldan fazla, 7 yıldan az olan kadınlar 20 yıllık sigortalılık süresini ve 52 yaşını doldurmaları, sigortalılık süresi 5 (dahil) yıldan fazla, 6 yıl 6 aydan az olan erkekler 25 yıllık sigortalılık süresini ve 56 yaşını doldurmaları ve en az 5825 gün,

n) Sigortalılık süresi 5 (dahil) yıldan fazla, 6 yıldan az olan kadınlar 20 yıllık sigortalılık süresini ve 53 yaşını doldurmaları, sigortalılık süresi 3 yıl 6 ay (dahil) dan fazla, 5 yıldan az olan erkekler 25 yıllık sigortalılık süresini ve 57 yaşını doldurmaları ve en az 5900 gün,

o) Sigortalılık süresi 4 (dahil) yıldan fazla, 5 yıldan az olan kadınlar 20 yıllık sigortalılık süresini ve 54 yaşını doldurmaları, sigortalılık süresi 2 yıl 8 ay 15 (dahil) günden fazla, 3 yıl 6

aydan az olan erkekler 25 yıllık sigortalılık süresini ve 58 yaşını doldurmaları ve en az 5975 gün,

p) Sigortalılık süresi 3 (dahil) yıldan fazla, 4 yıldan az olan kadınlar 20 yıllık sigortalılık süresini ve 55 yaşını doldurmaları ve en az 5975 gün,

r) Sigortalılık süresi 2 yıl 8 ay 15 (dahil) günden fazla, 3 yıldan az olan kadınlar 20 yıllık sigortalılık süresini ve 56 yaşını doldurmaları ve en az 5975 gün,

Malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemiş bulunmaları şartı ile yaşlılık aylığından yararlanabilirler.”

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

İtiraz konusu kuralın, Anayasa'nın 2., 5., 10. ve 60. maddelerine aykırılığı ileri sürülmüştür.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince Mustafa BUMİN, Haşim KILIÇ, Yalçın ACARGÜN, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Fulya KANTARCIOĞLU, Ertuğrul ERSOY, Tülay TUĞCU, Ahmet AKYALÇIN, Enis TUNGA ve Mehmet ERTEN'in katılımlarıyla 1.4.2003 günü yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle uygulanacak kural konusu üzerinde durulmuştur.

Anayasa'nın 152. ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 28. maddesine göre, bir davaya bakmakta olan mahkeme, o dava sebebiyle uygulanacak bir kanun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık savının ciddi olduğu kanısına varırsa, bu hükmün iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvurmaya yetkilidir. Ancak, bu kurallar uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesi'ne başvurabilmesi için, elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması ve iptali istenen kuralın o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak yasa kuralları ise, davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz etki yapacak nitelikteki kurallardır.

17.7.1964 günlü, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun geçici 81. maddesinin 4759 sayılı Yasa ile yeniden düzenlenen (B) bendinin alt bentlerinde, 23.5.2002 tarihi esas alınarak sigortalılık süreleri, yaş ve prim günlerine göre kademelendirme yapılmıştır. Bakılmakta olan davada, erkek olan davacının 23.5.2002 tarihinde 23 yıldan fazla sigortalılık süresi ve 5000 gün sigorta primi ödeme koşulunu taşıdığı, ancak 44 yaşını doldurmadığı anlaşılmaktadır. Buna göre, (B) bendinin uyuşmazlıkla ilgili (a) alt bendi dışında kalan bölümün itiraz başvurusunda bulunan Mahkeme'nin bakmakta olduğu davada uygulanma olanağı bulunmadığından, bu bölüme ilişkin başvurunun Mahkeme'nin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE oybirliğiyle karar verilmiştir.

Anayasa'nın 152. ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 28. maddesine göre, Anayasa Mahkemesi'ne itiraz yoluyla yapılacak başvurular itiraz yoluna başvuran mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulayacağı yasa kuralı ile sınırlıdır.

Mahkemenin bakmakta olduğu davadaki uyuşmazlık, davacının başvurusunun yaş koşulunu taşınamaması nedeniyle reddine ilişkin olduğundan, 506 sayılı Kanun'un geçici 81. maddesinin 4759 sayılı Yasa ile yeniden düzenlenen (B) bendinin (a) alt bendine ilişkin esas incelemenin, “... ve 44 yaşını ...” ibaresi ile sınırlı olarak yapılmasına, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu Yasa kuralı, dayanan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

Başvuru kararında, itiraz konusu kuralla, halen çalışmakta olanların kazanılmış haklarının ihlal edildiği, Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihte 44 yaşını dolduranlarla doldurmayanlar arasında farklılık yaratıldığı, bunun da eşitlik ilkesine aykırılık oluşturduğu, Kural'ın, emeklilikteki kademeli geçiş açısından âdil, makûl ve ölçülü bulunmadığı ve Anayasa'nın 2., 5., 10. ve 60. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülerek iptali istenilmiştir.

4759 sayılı Yasa'yla yeniden düzenlenen geçici 81. maddenin itiraz konusu (B) bendinin (a) alt bendinde, sigortalılık süresi 23 yıldan (dahil) fazla olan erkeklerin 25 yıllık sigortalılık süresini ve 44 yaşını doldurmaları, en az 5000 gün malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemiş bulunmaları şartı ile yaşlılık aylığından yararlanabilmeleri öngörülmektedir.

Geçici 81. maddenin gerekçesinde de, “Madde ile Anayasa Mahkemesinin 23.2.2001 tarihli ve E.1999/42, K.2001/41 sayılı kararında belirtilen iptal gerekçeleri dikkate alınarak, geçiş süreci ile ilgili kademelendirmede hizmet süresi bakımından oransal eşitliğin sağlanması, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununa tâbi kadın ve erkek sigortalıların asgarî emeklilik yaşları arasındaki farklılıkların giderilmesi, aktüeryal dengeler de gözetilerek adil, makul ve ölçülü bir geçiş dönemi amaçlanmaktadır” denilmektedir.

Anayasa'nın 5. maddesinde, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak, kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak şekilde sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak, devletin temel amaç ve görevleri arasında sayılmıştır. Herkesin sosyal güvenlik hakkına sahip olduğunu öngören Anayasa'nın 60. maddesinin gerekçesinde, sosyal güvenlik hakkının, çalışanların yarını ve güvencesi olduğu belirtilmiştir. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen sosyal hukuk devleti, sosyal adaletin, sosyal refahın ve sosyal güvenliğin gerçekleşmesini sağlayan devlettir. Yaşlılık, gerçekleşmesi yönünden diğer sosyal risklerden ayrı özelliğe sahiptir. Emeklilik yaşının sigortalının yarınını güvenlik içinde planlaması yönünden özel bir önemi vardır. Bu nedenle, sosyal güvenlik sisteminde yapılan değişikliklerin, hukuk devletinde olması gereken hukuk güvenliğini zedelemeyecek biçimde adil, makul ve ölçülü olması zorunludur.

4447 sayılı Yasa'nın Geçici 81. maddesinin Anayasa Mahkemesi'nce daha önce iptal edilen (B) bendinin (a) alt bendindeki kuralla sigortalılık süresi 22 (dahil) yıldan fazla, 23 yıldan az olan erkeklerin, 25 yıllık sigortalılık süresini ve 45 yaşını doldurmaları ve en az 5000 gün malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemiş bulunmaları şartı ile yaşlılık aylığından yararlanabilmeleri öngörülmüşken, 4759 sayılı Yasa'yla getirilen geçici 81. maddenin (B) bendinin iptali istenen (a) alt bendinde, yeni emeklilik yaşıyla ilgili geçiş sürecinde, önceki mevzuata göre erkekler için 43 yaşını doldurma koşulu, 1 yıl farkla 44 yaşını doldurma olarak

düzenlenmiştir. Buna göre, yeni düzenlemeye geçişte konuya ilişkin önceki kurallar da gözetildiğinde, 44 yaşını doldurma koşulu getiren itiraz konusu düzenlemenin makul, adil ve ölçülü olmadığı ileri sürülemez.

Açıklanan nedenlerle, geçici 81. maddenin (B) bendinin (a) alt bendindeki “**ve 44 yaşını**” ibaresi Anayasa'nın 2., 5. ve 60. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

İptali istenen kuralın, Anayasa'nın 10. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

VI- SONUÇ

17.7.1964 günlü, 506 sayılı “Sosyal Sigortalar Kanunu”nun Geçici 81. maddesinin birinci fıkrasının 4759 sayılı Yasa ile yeniden düzenlenen (B) bendinin (a) alt bendinde yer alan “... ve 44 yaşını ...” ibaresinin, Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, 24.6.2004 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan

Mustafa BUMİN

Başkanvekili

Haşim KILIÇ

Üye

Sacit ADALI

Üye

Fulya KANTARCIOĞLU

Üye

Ertuğrul ERSOY

Üye

Tülay TUĞCU

Üye

Ahmet AKYALÇIN

Üye

Mehmet ERTEN

Üye

Mustafa YILDIRIM

Üye

Cafer ŞAT

Üye

A. Necmi ÖZLER